

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง กระบวนการส่งเสริมการออมตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนกรุงเทพมหานคร

จัดทำโดย นางศิรินทิพย์ ทองเอียด
นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
กองการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาสังคม

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับกลาง รุ่นที่ ๑๗
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง กระบวนการส่งเสริมการออมตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนกรุงเทพมหานคร

จัดทำโดย นางศิรินทิพย์ ทองเอียด
นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
กองการพัฒนารัฐบาลท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาสังคม

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับกลาง รุ่นที่ ๑๗
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

กรุงเทพมหานคร มีแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร นับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่กำหนดให้ **คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา** ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่มุ่งขจัดความยากจนยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีความอยู่ดีมีสุข โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีการพัฒนายึดทางสายกลางอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลพอดี และความพอประมาณอย่างมีเหตุผล และแผนมหาดไทย ที่มุ่งส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียง ให้ประชาชนมีความสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี

ปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการส่งเสริมการออม ตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานครและน้อมนำแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการบริหารเงินออมครอบครัวและแก้ไขปัญหาหนี้สิน แต่เป็นเพียงการให้ความรู้เกี่ยวกับการออมให้กับประชาชนเท่านั้น ประชาชนยังขาดแรงกระตุ้นในการออมอย่างแท้จริง หรือไม่เริ่มการออมเงินเลย จึงควรนำกระบวนการที่สมบูรณ์แบบมาใช้ในการส่งเสริมการออมให้เห็นผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งนักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) จะต้องดูแลการบริหารจัดการของกลุ่มเป้าหมายให้เป็นไปตามแนวทางการออมเงินสำหรับประชาชนในชุมชนที่ นักพัฒนาสังคมกำหนด และรายงานผลอย่างต่อเนื่องทุกเดือน โดยสำนักพัฒนาสังคมจะรวบรวมสถิติข้อมูลเพื่อรายงานต่อผู้บริหารกรุงเทพมหานครต่อไป

กระบวนการเริ่มด้วย นักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) ดำเนินการตรวจสอบสุขภาพการเงินด้วยแบบทดสอบสุขภาพทางการเงินแบบปรนัย คำถามจะทดสอบการมีรายได้ การใช้จ่ายเงิน การสำรองเงินแล้วประมวลผลคะแนนแบ่งกลุ่ม ๓ ระดับ คือ ระดับดีมาก ระดับปานกลาง และระดับอ่อนแอ ซึ่งนักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) จะให้คำแนะนำการปรับเปลี่ยนการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับเงินที่มี

ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของประชาชนในชุมชนกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มที่มีระดับการออมเงินอ่อนแอยังไม่ปรากฏผลสำเร็จในการดำเนินการ จึงต้องได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม และนักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) ที่มีประสบการณ์และมีองค์ความรู้ในระดับหนึ่งอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนในชุมชนที่มีระดับการออมเงินอ่อนแอมีความรู้และสามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการสร้างกระบวนการออมอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้จัดทำรายงานพิจารณาเห็นว่า การปฏิบัติเป็นเพียงผลผลิตที่ได้ ควรเพิ่มความรู้และความตระหนักให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม โดยนักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) ลงมือปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด ให้ประชาชนในชุมชนกรุงเทพมหานครที่อยู่ในระดับอ่อนแอ ได้รับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นให้คนมีพฤติกรรมแบบทางสายกลาง โดยมีความพอประมาณ มีเหตุผล คือมีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง และมีภูมิคุ้มกันในตัวเองที่ดี คือ ซื่อสัตย์ สุจริต อุดม เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่จะทำให้ชีวิตของประชาชนในชุมชน มีความสุขทุกช่วงวัย โดยการเพิ่มเติมกระบวนการปฏิบัติงานและให้ความรู้เรื่องการออมตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการออม และความรู้ด้านต่างๆ ให้กับนักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) และสำนักพัฒนาสังคมใช้แนวคิดการควบคุมคุณภาพงาน (PDCA) กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานโดย

๑. ศึกษาข้อมูล วิธีการนำมาเป็นแผนโดยมีการจัดทำเอกสารแนวทางการปฏิบัติงาน สำหรับนักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) จัดทำเอกสารแนวทางการออม จัดประชุมเจ้าหน้าที่ของสำนักพัฒนาสังคม

๒. การปฏิบัติตามแผนโดยจัดประชุมนักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) ทำความเข้าใจแล้วเริ่มปฏิบัติงาน ชั้นแรกตรวจสอบสุขภาพทางการเงินให้แก่ประชาชน แยกประเภท ๓ ระดับ ระดับดีมาก ระดับปานกลาง และระดับอ่อนแอ นำกลุ่มการเงินอ่อนแอมาจัดเป็นกลุ่มเป้าหมาย แนะนำให้จัดทำบัญชีรายรับและรายจ่าย ขณะเดียวกันประสานหน่วยงานเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การวางแผนการออม ให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งสามารถร่วมมือกับผู้นำชุมชน ร่วมบูรณาการให้การปฏิบัติงานเกิดผลสำเร็จมากขึ้น

๓. การติดตามผล โดยติดตามกลุ่มเป้าหมายภายหลังจากการแนะนำให้จัดทำบัญชีรายรับและรายจ่ายแล้วเป็นประจำทุกเดือน ติดตามพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง และให้ทำแบบตรวจสอบสุขภาพทางการเงินอีกครั้ง เพื่อดูระดับการเปลี่ยนแปลง จากระดับอ่อนแอ เป็นระดับปานกลาง หรือระดับดีมาก

หลังจากนั้นสำนักพัฒนาสังคม ติดตามผลการดำเนินงานจากสำนักงานเขต แล้วรายงานสรุปภาพรวมพร้อมข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารต่อไป กระบวนการดังกล่าวผู้จัดทำรายงานหวังให้เกิดผลลัพธ์ที่มั่นคงทางการเงินต่อประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เมื่อตนเองมีความสุขมีความมั่นคงในชีวิตบุคคลรอบข้างทั้งคนในครอบครัว ชุมชน และสังคมจะมีความสุขทั่วกัน

ทั้งนี้นอกจากมุ่งผลลัพธ์ที่เกิดการออมกับประชาชนในชุมชนกรุงเทพมหานครแล้ว นักพัฒนาสังคม(นักบริหารเงินออม) ก็ถือเป็นผู้ดำเนินงานที่สำคัญในการลงปฏิบัติ แต่ในปัจจุบันตำแหน่งดังกล่าวจะแบ่งเป็น ๒ ประเภท ประเภทแรกเป็น ลูกจ้างชั่วคราว และประเภทจ้างเหมารายบุคคล หากกรุงเทพมหานครหวังผลความสำเร็จของงาน ผู้จัดทำรายงานเห็นว่าควรเสนอผู้บริหารกรุงเทพมหานครพิจารณานักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) เป็นลูกจ้างประจำเพื่อให้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องในลักษณะงานประจำ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง กระบวนการส่งเสริมการออม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนกรุงเทพมหานคร ฉบับนี้ได้รับความกรุณาจากท่านบรรลือ สุกใส ผู้อำนวยการกองการพัฒนารัฐบาลท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร ที่ให้คำปรึกษา แนะนำในการเขียนรายงานอย่างดียิ่ง จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณน้องๆ กลุ่มงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กองการพัฒนารัฐบาลท้องถิ่น ที่ช่วยสนับสนุนด้านข้อมูล และการผลิต และท้ายสุดขอขอบคุณสามีและลูกๆ ทั้ง ๒ คนของผู้เขียนที่เป็นกำลังใจให้จนสามารถผลิตรายงานฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ได้ในที่สุด

จัดทำโดย นางศรินทิพย์ ทองเอียด
นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
กองการพัฒนารัฐบาลท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	
กิตติกรรมประกาศ	
สารบัญ	หน้า
หลักการและเหตุผล	๑
วัตถุประสงค์	๒
เป้าหมาย	๒
ปัจจัยความสำเร็จ	๒
นิยามศัพท์	๒
แผนปฏิบัติการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน	๓
ระยะเวลาดำเนินการ	๔
งบประมาณ	๕
แนวทางการบริหารความเสี่ยง	๕
การติดตามและประเมินผล	๖
ตัวชี้วัดความสำเร็จ	๖
ข้อเสนอแนะ	๖
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ประวัติผู้เขียน	

ชื่อโครงการ กระบวนการส่งเสริมการออม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชน กรุงเทพมหานคร

หลักการและเหตุผล

ในอดีตกรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔) โดยกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และต่อเนื่องถึงแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) ที่ให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองแห่งความสุขอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแผนมหาดไทย ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) ที่ส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียง เพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนให้ประชาชนมีความสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) เน้นการแก้ไขปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ให้เกิด การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้การพัฒนายึดทางสายกลางอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลพอดี และความพอประมาณอย่างมีเหตุผล สำหรับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) กำหนดวิสัยทัศน์ให้ กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองน่าอยู่ ด้วยการบริหารจัดการที่ดีมีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม **ให้ชุมชนมีความเข้มแข็งครอบครัวมีความอบอุ่นและสงบสุข** และมีพันธกิจหลักคือการพัฒนาศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ เป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำนักพัฒนาสังคม (ชื่อเดิมสำนักพัฒนาชุมชน) โดยกองการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นส่วนราชการในสำนัก จึงดำเนินการพัฒนาตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) และน้อมนำแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่คำนึงถึงความสมดุลพอดี ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ทางสังคมภายใต้เงื่อนไขความรอบรู้ และคุณธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุขอย่างยั่งยืนมาเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการศูนย์ส่งเสริมการบริหารเงินออมครอบครัว ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จนถึงปัจจุบัน ตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ๑๒ ปี ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙) ก็ยังกำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นสังคมสุขภาวะ **ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำรงชีพเพื่ออนาคต** มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง มีจิตสาธารณะและสร้างสุขของตนด้วยสันติ โดยเพิ่มภารกิจในเรื่องการแก้ไขปัญหาหนี้สินร่วมด้วย ในชื่อว่าศูนย์ส่งเสริมการบริหารเงินออมครอบครัวและแก้ไขปัญหาหนี้สิน มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำประชาชนทั่วไป ทุกเพศ ทุกวัย และ **ประชาชนในชุมชนของกรุงเทพมหานคร** ให้รู้จักวิธีการใช้จ่ายเงิน การบริหารเงินของตนเองหรือครอบครัวอย่างเหมาะสม ส่งเสริมวินัยการออม การตรวจสุขภาพทางการเงินและการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย รวมทั้งการให้คำปรึกษาปัญหาหนี้สินของประชาชนซึ่งชุมชนที่ได้รับการจัดตั้งเป็นชุมชนทางการตามระเบียบของกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. ๒๕๓๔ และระเบียบของกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๕ จำนวน ๒,๐๖๒ ชุมชน จะกระจายอยู่ตามพื้นที่ของกรุงเทพมหานครภายใต้การดูแลของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ทั้ง ๕๐ สำนักงานเขตที่มีศูนย์ส่งเสริมการบริหารเงินออมครอบครัวและแก้ไขปัญหาหนี้สิน โดยมีบุคลากรตำแหน่งนักพัฒนาสังคม (นักบริหาร เงินออม) ปฏิบัติหน้าที่เขตละ ๒ คน

กระบวนการส่งเสริมการออมซึ่งมีนักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) ให้ความรู้และคำแนะนำปรึกษา เริ่มต้นจากการตรวจสุขภาพทางการเงินด้วยแบบทดสอบสุขภาพทางการเงินแบบปรนัย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ทำแบบทดสอบ ได้ทราบถึงการใช้จ่ายเงินของตนเอง ว่ามีในระดับใดและรายได้แหล่งอื่นๆ วิธีการใช้เงิน

มีการออมหรือไม่มีการกันเงินสำรองเพื่อฉุกเฉินหรือไม่ การตัดสินใจใช้เงิน รายจ่ายที่ต้องจ่าย แล้วประมวลผลคะแนนแบ่งกลุ่ม ๓ ระดับ คือ ระดับดีมาก ระดับปานกลาง ระดับอ่อนแอ ซึ่งจะให้คำปรึกษาในเบื้องต้นและเก็บสถิติเพื่อรายงานให้สำนักพัฒนาสังคม จัดทำเป็นสถิติการให้บริการในภาพรวมของกรุงเทพมหานคร ที่ผ่านมานับตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ กรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานเขต ๕๐ เขต ให้บริการไปแล้ว ๘๕๙,๘๘๗ คน ซึ่งผู้จัดทำรายงานเห็นว่าจำนวนดังกล่าวเป็นประชาชนที่ได้รับความรู้การออมเงินในเบื้องต้นเท่านั้น คือเป็นจำนวนผลผลิต แต่ยังไม่ข้อมูลในการจัดระดับกลุ่ม จึงไม่สามารถบอกได้ว่าประชาชนมีการออมเพิ่มขึ้นได้อย่างไร ซึ่งหากมีการแบ่งกลุ่มได้ชัดเจนแล้วกรุงเทพมหานครก็จะกำหนดการดำเนินงานและขยายผลเป็นผลลัพธ์ โดยผู้จัดทำรายงานเห็นว่าประชาชนที่มีคะแนนในระดับอ่อนแอ ควรเพิ่มการให้ความรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการออมเงินจากนักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) ที่ปฏิบัติงานลงไปในชุมชนของกรุงเทพมหานคร มีความใกล้ชิดเพียงพอที่จะให้ความรู้และกระตุ้นจิตสำนึกของคนให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้องเกิดการออมเห็นผลเป็นรูปธรรมตามนโยบายของผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ที่กำหนดไว้ในแผนบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ปี ๒๕๕๖ – ๒๕๖๐ ที่ต้องการสร้างโอกาสแก่ทุกคนให้มีชีวิตที่ดีทุกช่วงวัย

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมการออม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนกรุงเทพมหานคร

เป้าหมาย

ประชาชนในชุมชนที่มีระดับสุขภาพทางการเงินอ่อนแอ ให้ได้รับความรู้และคำปรึกษาแนะนำจากนักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) จนเกิดความตระหนักและเริ่มการออมเงินอย่างต่อเนื่อง เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

สิ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จต้องดำเนินการตามขั้นตอน และได้รับการสนับสนุนความร่วมมือจากหลายส่วน ดังนี้

๑. ผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารสำนักพัฒนาสังคม ผู้อำนวยการเขต หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม นักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักพัฒนาสังคม ต้องให้ความสำคัญต่อการดำเนินงาน

๒. ประชาชนในชุมชนที่มีระดับสุขภาพทางการเงินอ่อนแอ จะต้องมีความตระหนักและให้ความร่วมมือในการลงปฏิบัติงานของนักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) ที่จะเก็บสถิติ ความก้าวหน้าของการออมเงินที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

๓. กระบวนการติดตามงานของเจ้าหน้าที่เป็นตัวแสดงความสำเร็จว่าขั้นตอนที่กำหนดสามารถทำให้ประชาชนลงมือออมเงิน

นิยามศัพท์

๑. ศูนย์ส่งเสริมการบริหารเงินออมครอบครัวและแก้ไขปัญหาหนี้สิน หมายถึง เป็นศูนย์ฯ ที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ที่ให้บริการแนะนำประชาชนด้านการบริหารจัดการเงินออม ตลอดจนให้คำแนะนำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาหนี้สิน

๒. นักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) ประเภทลูกจ้างชั่วคราว หมายถึง ลูกจ้างที่จ้างตามปีงบประมาณในลักษณะรายเดือน และประเภทจ้างเหมารายบุคคล หมายถึง การจ้างบุคคลธรรมดาเพื่อดำเนินงานให้กับกรุงเทพมหานครในลักษณะการจ้างทำของ

๓. แบบทดสอบสุขภาพทางการเงิน หมายถึง แบบทดสอบที่วัดระดับสุขภาพทางการเงินของตนเอง ซึ่งเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการวางแผนชีวิต และเป้าหมายทางการเงินได้ง่าย โดยแบ่งระดับออกเป็น ๓ ระดับ คือ

- ๐ - ๖ คะแนน สุขภาพทางการเงินอยู่ในระดับอ่อนแอ
- ๗ - ๑๕ คะแนน สุขภาพทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง
- ๑๖ คะแนนขึ้นไป สุขภาพทางการเงินอยู่ในระดับดีมาก

๔. สุขภาพทางการเงินอ่อนแอ หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนน ๐ - ๖ ในการทำแบบทดสอบสุขภาพทางการเงิน ซึ่งมีสัญญาณบ่งบอกถึงความอ่อนแอในสุขภาพทางการเงิน อาจเพราะมีมุมมอง ทักษะ และพฤติกรรมการใช้จ่ายที่มุ่งเน้นความสะดวกสบายในปัจจุบัน แต่หากใช้จ่ายอะไรลองพิจารณาการใช้จ่ายความจำเป็นพร้อมทั้งหาทางเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน/ผู้รับผิดชอบ

ผู้จัดทำรายงานใช้แนวทางในการดำเนินงานโดยใช้วงจร PDCA ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับวงจรการควบคุมคุณภาพงานโดยมีการวางแผน การลงมือทำ การประเมินผลและนำผลการประเมินมาพัฒนา ดังนี้

รายการ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
๑. วางแผนศึกษาข้อมูล วิธีการ		
๑.๑ จัดทำหนังสือขออนุมัติแผนปฏิบัติการ	๑-๕ เม.ย.	สำนักพัฒนาสังคม
๑.๒ จัดทำเอกสารแนวทางการปฏิบัติงาน สำหรับนักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม)	๖-๑๕ เม.ย.	สำนักพัฒนาสังคม
๑.๓ จัดทำเอกสารแนวทางการออมเงินสำหรับประชาชนในชุมชน (กลุ่มผู้มีสุขภาพทางการเงินอ่อนแอ)	๖-๑๕ เม.ย.	สำนักพัฒนาสังคม
๑.๔ จัดประชุมเจ้าหน้าที่ของสำนักพัฒนาสังคมที่ได้รับมอบหมายให้ทราบถึงแผนการปฏิบัติงาน เพื่อทำความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน	๑๘ เม.ย.	สำนักพัฒนาสังคม
๒. ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน		
๒.๑ จัดประชุมทำความเข้าใจเรื่องแนวทางการปฏิบัติงานและเอกสารแนะนำให้ประชาชนเข้าใจแนวทางการออมเงินให้แก่ นักพัฒนาสังคม(นักบริหารเงินออม) โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อลงมือปฏิบัติงานในชุมชนและเริ่มปฏิบัติงานได้ทันที	๑๙ เม.ย.	สำนักพัฒนาสังคม
๒.๒ ให้ประชาชนจัดทำแบบทดสอบสุขภาพทางการเงินเพื่อหาผู้ที่มีคะแนนในระดับอ่อนแอ	๒๑-๓๐ ก.ย.	สำนักงานเขต

รายการ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
๒.๓ แนะนำให้ผู้ที่มีคะแนนในระดับอ่อนแอให้จัดทำบัญชีรายรับและรายจ่าย เพื่อเป็นการปรับปรุงพฤติกรรมการออมเงินให้ดีขึ้น	๒๑-๓๐ ก.ย.	สำนักงานเขต
๒.๔ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้เกี่ยวกับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับตนเองและครอบครัว และการวางแผนการออม รวมทั้งประสานหน่วยงานหรือองค์กรหรือผู้นำชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องแบบบูรณาการ	๑-๒๑ ก.ย.	สำนักงานเขต
๓. ขั้นตอนการตรวจสอบผลการดำเนินงาน		
๓.๑ ตรวจสอบติดตามกลุ่มเป้าหมายที่มีระดับสุขภาพทางการเงินอ่อนแอ ภายหลังจากแนะนำให้จัดทำบัญชีรายรับและรายจ่ายแล้วเป็นประจำทุกเดือน - ติดตามพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงหลังได้รับความรู้จากหน่วยงานตามข้อ ๒.๔ - จัดทำบัญชีรายรับและรายจ่ายได้จริงหรือไม่	๑ มิ.ย. - ๓๐ ก.ย.	สำนักงานเขต
๓.๒ ให้กลุ่มเป้าหมายที่มีระดับสุขภาพทางการเงินอ่อนแอทำแบบทดสอบสุขภาพทางการเงินอีกครั้งเพื่อพิจารณาว่ามีระดับคะแนนเพิ่มขึ้นถึงระดับปานกลางหรือระดับดีมากหรือไม่	๑ ก.ย. - ๓๐ ก.ย.	สำนักงานเขต
๓.๓ ติดตามประเมินผลจัดทำแบบติดตามผลการดำเนินงานให้เขตรายงานทุกเดือนๆ ละ ๑ ครั้ง ภายในวันที่ ๕ ของเดือน	-	สำนักงานเขต
๓.๔ รายงานและมีข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารตามลำดับทุกเดือนๆ ละ ๑ ครั้ง ภายในวันที่ ๑๐ ของเดือน	-	สำนักพัฒนาสังคม
๔. ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง		
๔.๑ สรุปผลการประเมิน ปัญหาและอุปสรรคที่ได้จากแบบติดตามผลการดำเนินงาน และลงตรวจเยี่ยมให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการครั้งต่อไป	๑ มิ.ย.-๓๐ ก.ย.	สำนักพัฒนาสังคม
๔.๒ ประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวม ๕๐ เขต	๑ ต.ค.	สำนักพัฒนาสังคม
๔.๓ รายงานผลเสนอต่อผู้บริหารกรุงเทพมหานคร	๑ ต.ค.	สำนักพัฒนาสังคม

ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลาดำเนินงาน ในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ตั้งแต่ ๑ เมษายน ๒๕๕๙ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙ รวมระยะเวลา ๖ เดือน

งบประมาณ

ใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๕๙ ของสำนักพัฒนาสังคม ในส่วนของการสนับสนุนคู่มือ
นักออม สมุดบันทึกนักออม กระปุกออมสิน ของสำนักงานเขต ประกอบด้วยหมวดเงินเดือน และค่าตอบแทน
ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ เป็นต้น

แนวทางการบริหารความเสี่ยง

ความเสี่ยงหรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้

ความเสี่ยง/ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้	แนวทางการจัดการความเสี่ยง	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปฏิบัติหน้าที่ของนักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) ไม่มีความต่อเนื่อง	ให้หน่วยงานทำสมุดควบคุม การปฏิบัติงานของนักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) ให้ชัดเจนและทำตารางการปฏิบัติงานเพื่อติดตามความก้าวหน้าเฉพาะบุคคล (เป้าหมาย) เป็นช่วงๆ จนเกิดผลลัพธ์ที่ตั้งเป้าไว้	สำนักงานเขต
การประเมินผลตามแบบประเมินอาจไม่ได้ข้อมูลที่ถูกต้องหรือเป็นจริง	ให้นักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) สังเกตพฤติกรรม วิเคราะห์ และซักถามแบบสืบค้นปัญหาหรือสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชนให้เกิดความมั่นใจในการให้ข้อมูล	สำนักงานเขต
ประชาชนในชุมชนกรุงเทพมหานคร อาจไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากไม่มีเวลาหรือต้องทำงาน หรือมีภารกิจอื่นๆ	ผู้บริหารสำนักงานเขต เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ นักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) ต้องสร้างเครือข่ายจากผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือประชาชนในชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายให้สามารถพึ่งตนเองและคนในครอบครัวได้	สำนักงานเขต
นักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) เป็นลูกจ้างชั่วคราวและลูกจ้างแบบจ้างเหมารายบุคคล ทำให้มีความเสี่ยงที่จะลาออกได้	ผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ควรพิจารณานักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) เป็นลูกจ้างประจำเพื่อให้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องในลักษณะงานประจำ	สำนักพัฒนาสังคม

การติดตามและประเมินผล

กลุ่มงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กองการพัฒนาชุมชน จะติดตามประเมินผลจากแบบรายงานความก้าวหน้าของประชาชนในชุมชนกรุงเทพมหานครที่มีระดับสุขภาพทางการเงินอ่อนแอ ที่ได้รับความรู้และมีการออมเงินเกิดขึ้น

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. ประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีระดับสุขภาพทางการเงินอ่อนแอ มีการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย
๒. ประชาชนในชุมชนมีการออมเพิ่มขึ้นโดยมีระดับคะแนนตามแบบทดสอบสุขภาพการเงินที่เพิ่มขึ้นจากระดับอ่อนแอเป็นระดับปานกลาง หรือระดับดีมาก ประมาณร้อยละ ๒๕

ข้อเสนอแนะ

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของประชาชนในชุมชนกรุงเทพมหานคร ที่เป็นที่มีระดับสุขภาพทางการเงินอ่อนแอ จะต้องดำเนินการให้ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยความร่วมมือจากหลายส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. **ด้านนโยบาย** ผู้บริหารกรุงเทพมหานครควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการออมให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมการออมของประชาชนในรูปแบบกองทุนการออมแห่งชาติ ปี ๒๕๕๘
๒. **ด้านบุคลากร** ผู้บริหารกรุงเทพมหานครควรพิจารณานักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม) เป็นลูกจ้างประจำเพื่อให้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องในลักษณะงานประจำ
๓. **ด้านงบประมาณ** กรุงเทพมหานครควรสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานเรื่องการออมอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

สารานุกรมในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง
หลักการ หลักทำ ตามรอยพระยุคลบาท,สุเมธ ตันติเวชกุล, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ด้านสุขภาพการพิมพ์.๒๕๔๙
คู่มือนักกอม และบันทึกนักกอม โดยกองการพัฒนารวมชน สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร
แนวคิดเกี่ยวกับวงจรการบริหารเชิงคุณภาพ (PDCA) หรือวงจร เดมิง
แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ ๖ (พ.ศ.๒๕๔๕ - ๒๕๔๙)
แผนมหาดไทย ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙)
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙)
แผนบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๐
แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ๑๒ ปี ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๕๙)

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ ก พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

“... เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต
รากฐานของความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็ม
ที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง
สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมาก
มองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป ...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากวารสารชัยพัฒนา
ฉบับประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๒๔

“...การทำบัญชีให้เห็นว่าสมดุล
ไม่ขาดทุน ถ้าทุกคนสามารถที่จะทำให้พอดี
ไม่ขาดทุน ประเทศชาติไม่ขาดทุนแน่
และประเทศชาติ ไม่ขาดทุนอยู่รอด
ข้อสำคัญเป็นอย่างนี้ ที่ทำเศรษฐกิจพอเพียง
ไม่ใช่พอเพียงในการบริโภค
แต่พอเพียงในการมีชีวิตอยู่
บางคนอาจรวยได้เลยที่เดียว...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานในโอกาส
เสด็จพระราชดำเนินงาน ศูนย์การศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ
วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑

ภาคผนวกที่ ข แนวคิด/ทฤษฎี

ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)

พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง อาจสรุปได้ดังนี้

▪ **เปรียบเสมือนเสาเข็ม** “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป”

▪ **ต้องทำแบบคนจน** “ต้องทำแบบคนจน เราไม่เป็นประเทศร่ำรวย เรามีพอสมควรพออยู่ได้ แต่ไม่เป็นประเทศที่ก้าวหน้าอย่างมาก เราไม่อยากจะเป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมาก เพราะถ้าเราเป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมาก ก็จะมีแต่ถอยหลัง ประเทศเหล่านั้นที่เป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมก้าวหน้า จะมีแต่ถอยหลัง และถอยหลังอย่างน่ากลัว แต่ถ้าเริ่มการบริหารที่เรียกว่า **แบบคนจน** แบบที่ไม่ติดกับตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคีนี้แหละ คือเมตตา กัน ก็จะอยู่ได้ตลอดไป”

▪ **พึ่งตนเอง (Self - sufficiency)**

“Self - sufficiency นั้น หมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง (พึ่งตนเอง) บางคนแปลจากภาษาฝรั่งว่า ให้ยืนบนขาตัวเอง คำว่า “ยืนบนขาตัวเอง” นี้มีคนบางคนพูดว่าชอบกล ใครจะมายืนบนขาคนอื่นมายืนบนขาเรา เราก็โกรธ แต่ตัวเองยืนบนขาตัวเองก็ต้องเสียหลักหกล้มหรือล้มลง อันนี้ก็เป็นความคิดที่อาจจะเฟื่องไปหน่อย แต่ว่าเป็นความที่เขาเรียกว่ายืนบนขาของตัวเอง (ซึ่งแปลว่าพึ่งตนเอง) หมายความว่าสองขาของเรานี้ยืนบนพื้น ให้อยู่ได้ไม่หกล้ม ไม่ต้องไปขอยืมขาของคนอื่นมาใช้สำหรับยืน”

หลักสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) คือ การกระทำใดๆ ให้มีความพอเพียง ซึ่งหมายถึง ทำพอประมาณ ด้วยเหตุและผล การพัฒนาต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ต้องสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัว เพื่อสามารถเผชิญและอยู่รอดจากผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ต้องมีความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกๆขั้นตอน ต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในประเทศให้สำนึกในคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม ต้องดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ สร้างความสมดุลและความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาคผนวกที่ ข แนวคิด/ทฤษฎี

แนวทางการออมเงิน

การบริหารจัดการเงิน

การบริหารจัดการเงินส่วนบุคคล นับเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ทุกคนสามารถดำเนินชีวิตไปอย่างมีทิศทาง เมื่อทุกคนมีรายรับเข้ามารายจ่ายต่างๆ ก็ทยอยเกิดขึ้น การใช้จ่ายจึงต้องมีความระมัดระวัง ใช้จ่ายตามความจำเป็น ความมีเหตุผล เพื่อให้รายจ่ายไม่เกินรายรับ และมีเงินเก็บออม โดยเฉพาะจะต้องคำนึงถึงการออมเพื่อสำรองไว้ในยามฉุกเฉิน และการออมรูปแบบต่างๆ สำหรับอนาคต เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตในวัยเกษียณ จะได้ไม่เป็นภาระแก่บุตรหลานและสังคม

เทคนิค การบริหารจัดการเงินส่วนบุคคล

๑. สร้างรายได้ รวบรวมรายรับ

ไม่มีเงินอะไรได้มาง่ายๆ ต้องหาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงของเราทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเงินเดือนที่ได้มาจากการทำงานอย่างตั้งใจทุกๆ วัน รายได้พิเศษจากงานเสริม หรือโบนัสปลายปีที่มาจากความขยัน

๒. ออมก่อนจ่าย

การออม ถือเป็นการจ่ายเพื่อตนเอง ซึ่งต้องทำก่อนเป็นลำดับแรก

รายรับ-เงินออม = รายจ่าย

ทุกครั้งที่มีรายรับ หักเป็นเงินออมก่อนเสมอ อย่างน้อย ๑๐% และควรแบ่งเงินออมที่ได้ ออกเป็น ๓ บัญชี

บัญชีแรก เงินออมเพื่อยามเกษียณ ห้ามนำมาใช้โดยเด็ดขาด

บัญชีที่สอง เงินออมเพื่อเหตุการณ์ฉุกเฉิน

บัญชีที่สาม เงินออมเพื่อใช้จ่าย สำหรับการใช้จ่ายที่มากกว่าค่าใช้จ่ายปกติ

ในชีวิตประจำวัน

๓. จัดสรรงบประมาณรายจ่าย

แบ่งค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันออกเป็นหมวดหมู่เพื่อความชัดเจนและเป็นระเบียบ ทั้งยังสะดวกต่อการบันทึกการใช้จ่ายด้วย

๔. ตั้งกฎกติกา

ตอบคำถามง่ายๆ เหล่านี้ ก่อนการตัดสินใจซื้อของทุกครั้ง

๑. จำเป็นหรือไม่ ไม่มีได้ไหม

๒. ปัจจุบันใช้อะไรอยู่

๓. มีอะไรจำเป็นกว่านี้หรือไม่

๔. มีเงินซื้อโดยไม่ต้องเป็นหนี้หรือไม่

๕. ใช้เป็นประจำหรือไม่ คุ่มค่าแค่ไหน

๕. ทำบัญชีรับ - จ่าย

การทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำเป็นประจำ เพื่อตรวจสอบตนเองว่าการใช้จ่ายในแต่ละครั้งเหมาะสมกับสถานะการเงินของเรามากน้อยเพียงไร

ถามตัวเองตอนนี้ ว่าคุณมีเงินออมเท่าไร

ให้เทียบกับสูตรเงินออม ($0.1 \times$ อายุปัจจุบัน $\times$ รายได้ทั้งปี) เช่น ถ้าขณะนี้คุณอายุ ๓๐ ปี มีเงินได้เดือนละ ๒๐,๐๐๐ บาท คุณสามารถตอบตนเองได้ว่า เวลานี้คุณควรมีเงินออมเท่ากับ $0.1 \times ๓๐ \times ๒๐,๐๐๐ \times ๑๒ = ๗๒๐,๐๐๐$ บาท

การสำรองเงินไว้ใช้ยามฉุกเฉิน

เรื่องไม่คาดฝันมักเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด อาทิ ภัยพิบัติต่างๆ อุบัติเหตุ หรือการเจ็บป่วย จึงควรสำรองเงินไว้ใช้ในยามจำเป็น จำนวนเงินขั้นต่ำที่ควรออมไว้เพื่อฉุกเฉินคือ ประมาณ ๖ เท่า ของรายจ่ายประจำเดือน โดยออมไว้ในลักษณะที่มีสภาพคล่องสูง

หากเงินออมสามารถมีผลตอบแทนได้ด้วยก็ยิ่งดี เช่น ฝากธนาคารไว้ในบัญชีออมทรัพย์บางส่วน ในบัญชีเงินฝากประจำบางส่วนหรือในรูปทรัพย์สินมีค่าที่มีสภาพคล่องดี เป็นต้น การซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต ก็มีประโยชน์สำหรับกรณีเจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุ

เทคนิคสำรองเงินยามฉุกเฉิน

๑. ตรวจสอบรายจ่ายต่อเดือน
๒. ตั้งเป้าหมายเงินสำรองที่เหมาะสม พิจารณาจากรายได้ สถานะครอบครัวและแผนการใช้จ่ายในอนาคต
๓. แผนการออมเงินสำรองที่เหมาะสมคือ ออมจาก ๑๐% ของรายได้แต่ละเดือนและเก็บไว้ในบัญชีที่มั่นใจว่าจะไม่เคลื่อนย้าย หรือใช้เงินดังกล่าวเด็ดขาด (ต้องซื้อสัตย์ต่อตนเอง)
๔. ออมเงินให้ได้ตามเป้าหมาย

ภาคผนวกที่ ข แนวคิด/ทฤษฎี

PDCA

PDCA แนวคิดเกี่ยวกับวงจรการบริหารงานเชิงคุณภาพ หรือวงจรเดมิงนำมาใช้ในกระบวนการปฏิบัติเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน คือ

P (Plan) เป็นการวางแผนการทำงาน โดยต้องรู้ว่าใครมีส่วนเกี่ยวข้อง จะทำอะไร ทำที่ไหน ทำอย่างไร งบประมาณ มีการจัดลำดับความสำคัญของงานเพื่อให้ได้ตามเป้าหมาย เริ่มด้วยขั้นตอนการเตรียมการจัดรูปแบบงาน แผนการดำเนินงาน แผนการใช้จ่ายเงิน การเข้าสู่กลุ่มหมาย การขจัดความเสี่ยง

D (Do) เป็นการลงมือดำเนินการตามแผน เพื่อมุ่งสู่ผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ของงาน

C (Check) การประเมินผล ประเมินการดำเนินงาน โดยใช้แบบสอบถาม สังเกต สัมภาษณ์ สรุปรายการดำเนินงาน

A (Action) การนำผลประเมินมาพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง หรือพัฒนาสิ่งที่ดีแล้วให้ดียิ่งขึ้น

ภาคผนวกที่ ค

แบบทดสอบ

“สุขภาพทางการเงิน”

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ผู้ทำแบบทดสอบได้ทราบถึงสุขภาพทางการเงินของตนเอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการวางแผนชีวิต และเป้าหมายทางการเงินได้ง่าย

คำถามตรวจสอบสุขภาพทางการเงิน (โปรดเลือกเพียงคำตอบเดียว)

๑. เป้าหมายชีวิตและเป้าหมายทางการเงินของคุณในวันนี้ คือ

.....
ตัวอย่าง : ต้องการซื้อบ้านราคา ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ภายในเวลา ๒ ปี

๒. ปัจจุบันคุณมีรายได้หลักมาจากแหล่งใด

- ก. เงินเดือน ค่าจ้าง
- ข. รายได้จากธุรกิจส่วนตัว หรือรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ
- ค. ไม่มีรายได้ประจำ

๓. นอกจากรายได้ในข้อ ๒ แล้วคุณยังมีรายได้จากแหล่งอื่นอีกหรือไม่

- ก. ไม่มี
- ข. มี...แต่รายได้ไม่ค่อยแน่นอน
- ค. มี...ทั้งยังแน่นอนและต่อเนื่อง

๔. โดยทั่วไปคุณจะ...

- ก. แบ่งเงินออมไว้ก่อน เหลือแล้วค่อยใช้
- ข. ใช้ก่อน เหลือแล้วค่อยออม
- ค. อยกออมนะ แต่ไม่ค่อยมีเงินพอใช้ถึงสิ้นเดือนเลย

๕. ที่ผ่านมากคุณออมเงินคิดเป็นร้อยละเท่าใดของรายได้ต่อเดือน

- ก. น้อยกว่า ๑๐%
- ข. ๑๐% - ๒๐%
- ค. มากกว่า ๒๐%

๖. ถ้าคุณได้รับเงินรางวัล ๑๐,๐๐๐ บาท คุณจะ...

- ก. ใช้เงินซื้อของที่อยากได้ทั้งหมด
- ข. แบ่งออกไว้ออมสัก ๕,๐๐๐ บาท และแบ่งไว้ใช้อีก ๕,๐๐๐ บาท
- ค. เก็บไว้โดยฝากธนาคารหรือลงทุนทั้ง ๑๐,๐๐๐ บาท

๗. ปัจจุบันคุณมีเงินสำรองเผื่อฉุกเฉิน ที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่มีรายได้ นานที่สุดกี่เดือน

- ก. ไม่เกิน ๓ เดือน
- ข. ประมาณ ๓ - ๖ เดือน
- ค. มากกว่า ๖ เดือน

๘. เวลาคุณจะใช้เงินซื้ออะไรบางอย่าง คุณจะ...

- ก. พิจารณาว่าจำเป็นแล้วใช้ได้ จึงจะซื้อ
- ข. หากมีการลดราคา ๕๐% ๗๐% จึงซื้อ
- ค. อยากได้ก็ซื้อ

๙. ในแต่ละเดือน คุณมีภาระต้องชำระหนี้สินทุกประเภท คิดเป็นร้อยละเท่าใดของรายได้

ก. ๐ - ๒๕%

ข. ๒๕ - ๔๕%

ค. มากกว่า ๔๕%

๑๐. ปัจจุบันคุณมีบัตรเครดิตที่มียอดค้าง และต้องชำระดอกเบี้ยอยู่ที่

ก. ไม่มีบัตร หรือไม่มียอดค้างเลย

ข. ๑ - ๒ ไร่

๑๑. สมมติว่าคุณมีหนี้ที่อยู่หลายประเภท คุณคิดว่าหนี้ประเภทใดที่มีปัญหาเกี่ยวกับชีวิตของคุณมากที่สุด

ก. เงินกู้ยืมบัตรเครดิต หรือหนี้บัตรเครดิต

ข. เงินกู้ระยะสั้น เช่น เงินกู้ค่าผ่อนชำระสินค้า สินเชื่อส่วนบุคคล

ค. เงินกู้ระยะยาว เช่น เงินกู้เพื่อซื้อบ้าน ฯลฯ

๑๒. กรณีคุณเป็นเสาหลักของครอบครัว และไม่สามารถทำงานหารายได้ได้อีกต่อไป คุณคิดว่าครอบครัวของคุณจะเป็นอย่างไร

ก. เตือดร้อนแน่ เพราะขาดหลักประกันในชีวิต

ข. เตือดร้อนพอสมควร เพราะมีเงินออมและทำประกันชีวิตไว้บ้างนิดหน่อย

ค. ไม่เตือดร้อนเลย เพราะมีเงินออมและทำประกันชีวิต เพื่อเป็นหลักประกันแก่ตนเองและครอบครัว

เอาไว้แล้ว

เกณฑ์การให้คะแนน

๐ - ๖ คะแนน สุขภาพทางการเงินของคุณอยู่ในระดับอ่อนแอ

มีสัญญาณบ่งบอกถึงความอ่อนแอในสุขภาพทางการเงินของคุณ อาจเพราะคุณมี มุมมอง ที่ศนคติ และ พฤติกรรมการใช้จ่ายที่มุ่งเน้นความสะดวกสบายในปัจจุบันแต่หากคุณใช้จ่ายอะไร ลองพิจารณาการใช้จ่าย ความจำเป็นพร้อมทั้งหาทางเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น เพียงเท่านั้น...สุขภาพทางการเงินของคุณก็จะเป็นไปตามที่ ตั้งใจไว้

๗ - ๑๕ คะแนน คุณมีสุขภาพทางการเงินระดับปานกลาง

จริงๆ แล้วสุขภาพทางการเงินของคุณอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทั่วไป แต่เพื่อความไม่ประมาท การเพิ่มความ ระมัดระวังด้านการใช้จ่ายที่เกินความจำเป็น จะช่วยเพิ่มพูนเงินออมหรือเงินลงทุน ส่งผลให้สุขภาพทางการเงิน ของคุณมีความแข็งแกร่งมากขึ้นเป็นการสร้างความมั่งคั่ง และมั่นคงให้กับตัวเอง และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจไว้

๑๖ คะแนนขึ้นไป คุณมีสุขภาพทางการเงินระดับดีมาก

ขอแสดงความยินดี...ที่คุณมีสุขภาพทางการเงินแข็งแกร่งดีมาก อาจเป็นเพราะคุณมีมุมมอง ที่ศนคติ และ พฤติกรรมเกี่ยวกับการหารายได้และการใช้จ่ายที่ดี อีกทั้งมีวินัยการออมสูง จึงทำให้คุณมีโอกาสที่จะบรรลุ เป้าหมายที่ตั้งใจไว้ แต่เพื่อความไม่ประมาท คุณควรรักษาสิ่งดีๆ เหล่านี้เอาไว้ พร้อมทั้งเพิ่มพูนความมั่งคั่ง ให้ตนเองด้วยการออม และการลงทุนอย่างต่อเนื่อง สุขภาพทางการเงินของคุณจะแข็งแกร่งอย่างนี้ตลอดไป

ภาคผนวกที่ ค

การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย

ใครๆ มักมีข้อสงสัยว่า การจดบัญชีรายรับ - รายจ่าย จะเป็นเครื่องมือหลีกเลี่ยงความจนที่สำคัญสำหรับทุกคนได้อย่างไร? นั่นเพราะใครเหล่านั้นมักลืมนึกไปว่า การจดและบันทึกทุกรายรับรายจ่ายของเรา นอกจากจะทำให้ทราบว่าเราใช้จ่ายเงินไปกับสิ่งใดจำเป็นหรือฟุ่มเฟือยแค่ไหน แล้วยังช่วยให้เราค้นพบพฤติกรรมสิ้นเปลืองต่างๆ รู้คุณค่าของการใช้เงินทุกบาท ทุกสตางค์ วางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างเป็นระบบ รวมทั้งรู้จักคัดสรรเงินออมให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อีกด้วย

การเตือนตนเองให้จดทุกอย่าง ทุกครั้งที่จ่าย จึงเป็นสิ่งที่ควรทำอย่างเคร่งครัดหากเรามีวินัยในการจดและจำรายจ่ายต่างๆ ของตนเองอยู่เสมอแล้ว เป้าหมายในการเป็นคนที่มีความมั่นคงทางการเงินก็จะไม่ใช่เรื่องไกลตัว หรือยากเกินความจริงอีกต่อไป

ตัวอย่างการลงบัญชีรายวัน

(ช่องที่ ๑) วันที่	รายรับ		รายจ่าย		(ช่องที่ ๖) เงินออม
	(ช่องที่ ๒) รายการ	(ช่องที่ ๓) จำนวน เงิน	(ช่องที่ ๔) รายการ	(ช่องที่ ๕) จำนวนเงิน	
๑ ม.ค. ๕๕	รับเงินเดือน	๑๕,๐๐๐	หักเงินออมก่อน	๑,๕๐๐	๑,๕๐๐
			ค่าเดินทาง	๕๐	
			ค่าอาหาร	๘๐	
			ค่าเครื่องดื่ม	๔๐	
			ซื้อของขวัญ	๒๐๐	
			รวม	๑,๘๗๐	
๒ ม.ค. ๕๕			ค่าเดินทาง	๕๐	
			สัมতা+ไถ่อย่าง	๘๐	
			ค่าแพ็คเกจโทรศัพท์	๗๐๐	
			รวม	๘๓๐	
๓ ม.ค. ๕๕	รับล่วงหน้า	๓,๐๐๐	หักเงินออมก่อน	๓๐๐	๓๐๐
			ซื้อหนังสือ	๑๕๐	
			ซื้อเสื้อ	๒๕๐	
			ทานข้าวกับคุณแม่	๕๐๐	
			รวม	๑,๒๐๐	
๓๑ ม.ค. ๕๕			ค่าอินเทอร์เน็ต	๗๐๐	
			รวม	๗๐๐	

ตัวอย่างสรุปการใช้จ่ายรายเดือนแยกตามประเภทค่าใช้จ่าย

(ช่องที่ ๑) วันที่	รายรับ		รายจ่าย		(ช่องที่ ๖) เงินออม
	(ช่องที่ ๒) รายการ	(ช่องที่ ๓) จำนวน เงิน	(ช่องที่ ๔) รายการ	(ช่องที่ ๕) จำนวนเงิน	
มกราคม	รับเงินเดือน	๑๕,๐๐๐	หักเงินออมก่อน	๑,๘๐๐	๑,๕๐๐
	รับล่วงหน้า	๓,๐๐๐	ค่าผ่อนบ้าน	๓,๐๐๐	
			ค่าน้ำ	๒๒๐	
			ค่าไฟ	๑,๕๐๐	
			ค่าอินเทอร์เน็ต	๗๐๐	
			ค่าอาหารกลางวัน	๑,๕๐๐	
			ค่ากับข้าว	๒,๑๐๐	
			ค่าเดินทาง	๒,๘๐๐	
			ซื้อเสื้อผ้า	๗๕๐	
			ค่าช่วยงาน (งานแต่ง งานบุญ ฯลฯ)	๕๐๐	
	ยอดรวม รายรับ	๑๘,๐๐๐	ยอดรวมรายจ่าย	๑๔,๘๗๐	
			เหลือเงินออมอีก	๓,๑๓๐	๓,๑๓๐
			รวมเงินออมเดือนนี้		๔,๙๓๐

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางศรินทิพย์ ทองเอียด
วันเดือนปีเกิด	๑ มิถุนายน ๒๕๐๓
ตำแหน่งหน้าที่	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	กองการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต เอกสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร วิทยาเขตบางเขน
ประวัติการรับราชการ	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๑-๓ สำนักนโยบายและแผน เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๓-๕ สำนักนโยบายและแผน เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม ๕ กองฝึกอบรม สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๖ สำนักสวัสดิการสังคม นักพัฒนาชุมชน ๖-๗ ๖ นักพัฒนาสังคมชำนาญการ สำนักงานเขตมีนบุรี , ลาดกระบัง ,หนองจอก
พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๓๑	
พ.ศ. ๒๕๓๒-๒๕๓๘	
พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๔๐	
พ.ศ. ๒๕๔๑	
พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๕๕	
พ.ศ. ๒๕๕๖	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ สำนักพัฒนาสังคม

P (Plan) คือ ขั้นตอนการวางแผนศึกษาข้อมูล วิธีการ ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๑. จัดทำหนังสือขออนุมัติแผนปฏิบัติการ
๒. จัดทำเอกสารแนวทางการปฏิบัติงาน สำหรับนักพัฒนาสังคม (นักบริหารเงินออม)
๓. จัดทำเอกสารแนวทางการออมเงินสำหรับประชาชนในชุมชน (กลุ่มผู้มีสุขภาพทางการเงินอ่อนแอ)
๔. จัดประชุมเจ้าหน้าที่ของสำนักพัฒนาสังคมที่ได้รับมอบหมายให้ทราบถึงแผนการปฏิบัติงาน เพื่อทำความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน

D (Do) คือ ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

๑. จัดประชุมทำความเข้าใจเรื่องแนวทางการปฏิบัติงานและเอกสารแนะนำให้ประชาชนเข้าใจแนวทางการออมเงินให้แก่สำนักพัฒนาสังคม(นักบริหารเงินออม) โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อลงมือปฏิบัติงานในชุมชนและเริ่มปฏิบัติงานได้ทันที
๒. ให้ประชาชนจัดทำแบบทดสอบสุขภาพทางการเงิน เพื่อหาผู้ที่มีคะแนนในระดับอ่อนแอ
๓. แนะนำให้ผู้ที่มีคะแนนในระดับอ่อนแอให้จัดทำบัญชีรายรับและรายจ่าย เพื่อเป็นการปรับปรุงพฤติกรรมการออมเงินให้ดีขึ้น

C (Check) คือ ขั้นตอนการตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนงานว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น

๑. ตรวจสอบติดตามกลุ่มเป้าหมายที่มีระดับสุขภาพทางการเงินอ่อนแอ ภายหลังจากแนะนำให้จัดทำบัญชีรายรับและรายจ่ายแล้วเป็นประจำทุกเดือนว่ามีการจัดทำบัญชีรายรับและรายจ่ายได้จริงหรือไม่
๒. ให้กลุ่มเป้าหมายที่มีระดับสุขภาพทางการเงินอ่อนแอ ทำแบบทดสอบสุขภาพทางการเงินอีกครั้งเพื่อพิจารณาว่ามีระดับคะแนนเพิ่มขึ้นถึงระดับปานกลาง หรือระดับดีมากหรือไม่
๓. ติดตามประเมินผลจัดทำแบบติดตามผลการดำเนินงานให้เขตรายงานทุกเดือนๆ ละ ๑ ครั้ง ภายในวันที่ ๕ ของเดือน
๔. รายงานและมีข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารตามลำดับทุกเดือนๆ ละ ๑ ครั้ง ภายในวันที่ ๑๐ ของเดือน

A (Action) คือ ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานครั้งต่อไป

๕. สรุปผลการประเมิน ปัญหาและอุปสรรคที่ได้จากแบบติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินการครั้งต่อไป
๖. ประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวม ๕๐ เขต
๗. รายงานผลเสนอต่อผู้บริหารกรุงเทพมหานคร

แผนในการดำเนินงาน

การดำเนินงาน	เม.ย.๕๙	พ.ค.๕๙	มิ.ย.๕๙	ก.ค.๕๙	ส.ค.๕๙	ก.ย.๕๙	ระยะเวลา
๑. จัดทำหนังสืออนุมัติ แผนปฏิบัติการ	↔			(Plan)			๑-๕ เม.ษ. (วันเสาร์- อาทิตย์)
๒. จัดทำเอกสาร	↔			(Plan)			๖-๑๕ เม.ษ.
๓. จัดประชุม	↔			(Plan)			๑๘-๒๐ เม.ษ.
๔. ดำเนินการตามแผน		←		(Do)		→	๒๑ เม.ษ.- ๓๐ ก.ย.
๕. ติดตามประเมินผล			←	(Check)		→	๑ มิ.ย. - ๓๐ ก.ย.
๖. รายงานต่อผู้บริหาร พร้อมข้อเสนอแนะ			←	(Act)		→	๑ มิ.ย. - ๓๐ ก.ย.